SỬA NÓI NGỌNG /N/ VÀ /L/

1. Cơ chế phát âm đúng chữ /N/:

- *Định vị:* Phần trước lưỡi bẹt ra nâng lên dính xát với phía trước hàm trên, mép lưỡi bịt kín với hàm răng trên, không cho hơi ra ngoài miệng. Khoang miệng hẹp, mép hơi nhành ra hai bên.

- *Cách tạo thanh:* Thổi hơi từ trong cổ ra ngoài qua mũi (hơi tuyệt đối không qua được miệng, vì mép lưới bịt kín với hàm răng trên). Khi đã đạt được luồng hơi qua mũi, làm rung không khí trong khoang mũi và tạo ra âm thanh thì đột ngột bật lưỡi xuống. Khi đó luồng hơi mới thoát ra ngoài qua miệng.

- *Khoang tạo thanh:* Quá trình cấu âm, chủ yếu luồng hơi qua mũi làm rung hơi trong khoang mũi và tạo nên âm thanh. Vì vậy âm /N/ là âm mũi.

- *Mức độ tham gia của dây thanh:* Dây thanh rung rất mạnh nên gọi là âm vang.

2. Cơ chế phát âm đúng chữ /L/:

- *Định vị:* Đầu lưỡi nhọn ra nâng lên đặt xát với phía sau lợi răng cửa của hàm trên, mép lưỡi thõng xuống để hơi có thể thoát ra ngoài qua hai bên mép lưỡi. Hàm dưới hơi hạ xuống để khoang miệng rộng ra cho đầu lưỡi nâng cao, miệng mở rộng.

- *Cách tạo thanh:* Thổi hơi từ trong cổ ra ngoài miệng (hơi tuyệt đối không qua mũi). Khi đã đạt được luồng hơi qua miệng, làm rung không khí trong khoang miệng và tạo ra âm thanh thì đột ngột bật đầu lưỡi xuống. Khi đó luồng hơi ào ra ngoài qua miệng.

- *Khoang tạo thanh:* Trong suốt quá trình cấu âm, luồng hơi qua miệng làm rung không khí trong khoang miệng, tạo nên âm thanh. Vì vậy âm /L/ là âm miệng.

- *Mức độ tham gia của dây thanh:* Dây thanh rung rất mạnh nên gọi là âm vang.

BÀI TẬP LUYỆN PHÁT ÂM /N/ VÀ /L/

Bài tập 1: Luyện phát âm /N/ trong các từ:

1. Nai, nai nịt, nài nỉ, nanh nọc, não, não nề, não nùng, nam, nam nữ.

2. Nao, nao nao, nao núng, nảy, nảy nở, nảy nòi, nắc nẻ, nắc nỏm, nứt nẻ.

3. Nặc, nặc nè, nặc nô, năn nỉ, nằn nì, nỉ non, nắn nót, nâng niu, nũng nịu.

4. Nấu nướng, nói nựng, nắng nôi, nóng nực, nặng nề, nem nép, nề nếp, nền nếp, nung nấu, nô nức, náo nức.

5. Nức nở, nồi niêu, nao núng, nạt nộ, nầm nập, nên nỗi, nền nã, nứt nẻ, nết na, nếp, nếp nương, no nê, nô nức.

6. Nu na nu nống, nũng nà nũng nịu, nằn nà nằn nì, nắng nôi nóng nực, nồi niêu nấu nướng, nâng na nâng niu, nỉ nà nỉ non, nức na nức nở, nắn na nắn nót.

Bài tập 2: Luyện phát âm /L/ trong các từ:

1. La lối, la làng, la liệt, lạ lùng, lả lướt, lấm láp, lấm lem, lẫn lộn, lầm lì, lầm lỗi, lầm lẫn, lẩn lút, lật lọng.

2. Lem luốc, lênh láng, loang loáng, long lanh, lung linh, lâu la, lỗi lạc, lam lũ, len lỏi, lực lưỡng, leo lét, lụt lội, lung lay.

3. Lêu lổng, lếu láo, liều lĩnh, láu lỉnh, lý luận, lập luận, liến láu, la lớn, lòe loẹt, lộ liễu, lỏng lẻo, lót lòng, lọt lòng.

4. Lời lẽ, lợi lộc, lờ lãi, lỡm lờ, lờm lợm, lớn lên, lớn lao, lợn lòi, luôn luôn, lụa là, lũ lượt, lục lọi, lục lộ, lục lăng, lẳng lặng.

5. Lắc lư, lặn lội, lăm lăm, lăm le, lau láu, lăng loàn, lắm lúc, lắm lời, lăn lăng, lăn lóc, lăn lộn, lặng lẽ, luồn lỏi, lùi lũi.

6. lủng lẳng, lừa lọc, lừng lẫy, lưng lửng, lửng lơ, lững lờ, lưu luyến, lưu lạc, lưu lượng, lưu loát, lưu lại, lưu ly, lần lượt.

7. lấn lướt, lấp ló, lấp loáng, lấp liếm, lấp lánh, lém lảu, lem lém, lia lịa, lệch lạc, lố lăng, loạn lạc, loạn luân, lùi lũi.

8. Luân lý, luân lưu, lừng lẫy, lanh lẹ, lanh lẹn, lanh lợi, lanh lảnh, lao lực, lạnh lẽo, lề lối, lênh láng, liên lạc, liên lụy.

9. Lõa lồ, lò lửa, líu lô, lo lắng, lơ là, lồng lộn, lở loét, lả lơi, lượm lặt…

10. Lung la lung lay, lung la lung linh, long la long lay, lỏng là lỏng lẻo, lóng la lóng lánh, lấp la lấp lánh, long la long lanh, lấp la lấp loáng, lì là lì lợm, lấp la lấp lửng, lì là lì lầm, lắt la lắt léo, lấm la lấm lét, lắc la lắc lư, lênh la lênh láng, lấm la lấm láp, lẫn là lẫn lộn, lấm la lấm lem, lêu la lêu lổng, lủng là lủng lẳng, lập là lập lòe.

Bài tập 3: Luyện phát âm /L/ trong đoạn văn bản:

Lý Lê là lão láo, lại láu lỉnh, lắm lần lão liều lĩnh lên làng Lục Liễu lấy lúa làm lam. Làng Lục Liễu lấy làm lạ lắm, liền lại lối lão Lê lên. Lần lên lại là lúc lão Lê len lỏi lên lấy lúa. Làng Lục Liễu liền la lớn là lão Lê lên lấy lúa làng Lục Liễu. Lý Lê lanh lợi lắm. Lão liền liến láu lập luận là: làng lão lên làng Lục Liễu làm lúa, lão lượm lẫn lúa làng Lục Liễu.

Bài tập 4: Luyện phát âm hỗn hợp /L/ và /N/:

1. /L/ trước /N/ sau:

Lúa nếp, lát nữa, lên nước, lên núi, lấy nước, làm nương, lên nương, lấy nụ, lấy nấm, lấy na, làn nước, làng nước, luyện nói, lỗ nẻ, lưng núi, làm nông, làm nan, làm nên, làm nũng, lánh nạn, lão nô, lão nông, lâm nạn, lâm nợ nần, lập nên, Lĩnh Nam, Lục Nam, Lê Nin, lời nói, lợn nái.

2. /N/ trước /L/ sau:

Nản lòng, nai lưng, năng lực, nảy lộc, năng lượng, não lòng, nán lại, nói láo, nói leo, nói liều, nói lếu láo, nói liều lĩnh, nói leo lẻo, nói lật lọng, nói lạ lùng, nói líu lô, nói lớn, nói nặng lời, nói lanh lảnh, nói nền nã, nói lưu loát, nói lấy lòng, nằm lì, nằm lăn lộn, nêu lên, nói lên, nản lòng, náo loạn, nén lòng, nức lòng, nô lệ, nuôi lợn…

Bài tập 5: Luyện kĩ năng phát âm hỗn hợp /L/ và /N/:

NOI GƯƠNG CHỊ LỤA

Chị Lụa ở làng Hòa Loan, bên sông Lục Nam, là nữ nông dân nết na, nền nếp và lắm năng lực. Chị nai lưng làm lụng, lam lũ quanh năm, nuôi nấng lũ con. Ở chị Lụa luôn luôn nảy nở sáng kiến làm nức lòng làng nước.

Chị không nịnh nọt, nói lấy lòng hoặc nói năng liều lĩnh. Giọng chị lanh lảnh nhưng nền nã, không nóng nảy. Chị lại nói năng lưu loát nên dân làng, kể cả lũ lâu la, liều lĩnh, lì lợm đều nể nang chị.

Năm năm liền chị nai lưng làm lụng nặng nề. Nào là nuôi lợn, nuôi nai; nào là cấy lúa, trồng lạc, không khoai lang. Mùa xuân là mùa đâm chồi, nảy lộc, chị trồng na, nuôi nấm đủ loại; nấm hương, nấm rơm, nấm linh chi.

Chị còn làm hàng nan đưa lên Hà Nội bán. Mùa hè nắng nôi nóng nực chị làm nón. Mùa thu chị nai nịt lặn lội lên núi lấy nước làm nương. Lúa nếp nương nhà chị Lụa nấu xôi thơm nức, nổi tiếng trong làng.

Chị Lụa là một phụ nữ có nghị lực, năng nổ, luôn nung nấu chí làm nên. Khó khăn cũng lắm, nhưng chị Lụa không nao núng, nản lòng. Chị biết lựa lời nói năng có lý có lẽ, lôi cuốn dân làng liên kết lại làm việc lớn như: thủy nông, thủy lợi.

Chị Lụa luôn lo lắng chăm nom dạy dỗ con nên lũ con chị rất ngoan; lớn chăm làm, chăm học, không lêu lổng, lếu láo; bé không lê la, lấm láp. Sau những lúc làm lụng nặng nền, nhìn lũ con nũng nà nũng nịu, cùng chơi nu na nu nống, nói leo lẻo, cười như nắc nẻ là chị Lụa lại yên lòng. Dân làng Hòa Loan luôn luôn nêu gương chị Lụa.

BÀI TẬP ĐỐI THOẠI LUYỆN KĨ NĂNG GIAO TIẾP

Nam: Liên này! Liên đã thăm quan nước Lào lần nào chưa?

Liên: Liên đã đến nước Lào một lần, nhưng lâu lắm rồi, lúc Liên còn thiếu niên.

Nam: Nam chưa một lần đến nước Lào, chắc nước Lào có nhiều nơi danh lam. Liên đã có lần qua Lào, hẳn Liên còn nâng niu giữ lại lắm kỷ niệm. Liên thấy nơi nào lạ lùng thì nói lại cho Nam nghe với, hoặc là Liên nói lên cảm tưởng của Liên.

Liên: Liên qua nước Lào lần ấy, ở lại không lâu nên không lắm kỉ niệm. Liên nhớ lại Liên đi vào mùa hề nắng nôi nóng nực, làm nước ao làng không còn lung linh gợn sóng, vì lá sen đã lan kín mặt nước, hoa nở rộ. Lúc Liên sắp đi thì trong lòng náo nức, lúc lên xe ra sân bay, lòng Liên lại nao nao một cảm giác lạ lùng. Vì đó là lần đầu Liên xa làng – nơi đã nuôi nấng Liên lớn lên, nơi Liên thưởng nũng nà nũng nịu với bố mẹ, nơi Liên bao lần chơi trò nu na nu nống với bạn cùng lứa của Liên.

Liên lên máy bay qua nước Lào từ sân bay Gia Lâm. Ngày đó nước mình chưa lấy Nội Bài làm sân bay quốc tế. Nước Việt Nam những năm ấy chịu hậu quả nặng nề của chiến tranh, nước nghèo nàn, dân làng lam lũ. Lần đầu xa làng Liên thấy lòng mình dấy lên bao nỗi niềm lưu luyến.

Liên lên máy bay IL 62 của Liên Xô. Từ lúc niên thiếu, chưa lần nào Liên nom thấy máy bay tận nơi. Vì thế khi lên máy bay, Liên thấy nó lớn lắm *(sau này, đi nhiều nơi, Liên mới biết là may bay IL 62 của Liên Xô là loại nhỏ không lớn lắm)*. Vào trong máy bay, Liên thấy cái gì cũng lạ, cũng sáng loáng. Tiếp viên người nào cũng niềm nở, lịch lãm. Cảm giác lạ lùng lan tỏa trong lòng Liên.

Nam: Liên lên máy bay, sau bao lâu thì tới nước Lào?

Liên: Liên không nhớ lắm, có lẽ là sau một giờ mười lăm phút.

Nam: Đến nước Lào máy bay hạ cánh ở sân bay nào?

Liên: Ngày ấy nước Lào mới thắng lợi nên có lẽ chỉ có một sân bay do chế độ cũ để lại, đó là sân bay Viên Chăn, nơi IL 62 hạ cánh. Ở nơi khác như cố đô Luông Pha Băng thì Liên không rõ lắm, có lẽ là không.

Nam: Lần ấy, Liên ở lại nước Lào bao lâu? Chắc nước Lào để lại trong lòng Liên nhiều lưu niệm lắm?

Liên: Nhiều lắm, nhưng vào lớp rồi, lúc khác Liên sẽ kể lại cho Nam.